СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 33. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 10. лютого, 1925. VOL. XXXIII. No. 33. Jersey City, N. J., Tuesday, February 10, 1925. THREE CENTS

Бора за зворотом німецьких маєтків.

ВАШИНГТОН, 7. лютого. — Сенатор Бора вніс резолюцію, щоби звернути всі маєтки, поконфісковані німецьким горожанам у час війни.

Проти внесення піднялася сейчас велика буря. Після проекту малиби звернути всі патенти й права до видавництв.

ФРАНЦУСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ ЖУРИТЬСЯ ДОВГОМ.

ВАШИНГТОН, 7. лютого. — Французький представник Еміль Дешнер каже, що він буде старатися довести до якогось порозуміння межи Злученими Державами та Францією в справі военних довгів Франції, однак він не має ніякого означеного пляну, як се зробити.

ЗА ЮНІЮЗАЦІЮ ЮНІЙНИХ КОПАЛЕНЬ.

МІЯМІ, Флорида, 7. лютого. — Завтра починається тут конференція межи представників Американської Федерації Праці та юнії зелізничих машиністів у справі зорганізовання в юнії робітників у вугляних копалнях юнії в Вест Верджінії.

ЖІНКА ПРОВОДИТЬ СТЕЙТОВОЮ ЛЕҐІСЛЯТУРОЮ.

ЛИНКОЛН, Небраска, 7. лютого. — Палатою послів стейтової леґіслятури проводила нині посолка Сара Мюр.

Посли були дещо в клопоті, не знаючи, як титулувати свого предсідателя: чи „Медем чермен", чи „Мис чермен".

ЗАХОПИЛИ АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ЗА БУТЛЕҐЕРСТВО.

НЮ ЙОРК, 7. лютого. — Федеральні прогибіційні урядники сконфіскували за бутлеґерство анґлійський корабель Говмстед, на якому найдено ладунок 12,000 скринь горівки вартости до 600,000 долярів. Арештовано при тім всю залогу з 28 людий.

СМЕРТЕЛЬНІ ВИПАДКИ ЧЕРЕЗ МРАКУ.

ШИКАҐО, 7. лютого. — Тринайцять середно-західних стейтів навістила страшна мрака. Наслідком її було випадків на автах і зелізницях. Рахують, що від неї згинуло кільканайцятеро людий.

НА СЛІДІ УТРІЙНИКА.

КОЛАМБАС, Огайо, 7. лютого. — Стейтова поліція, яка слідить за чоловіком, котрий отруїв трох студентів, давши їм місто ліку страшної отруї стрихніни, каже, що вона вже попала на слід виновника. Має ним бути один студент, якого товариші переловили, як входив до хемічної лябораторії університету в незвичайний час.

ҐЕРИН УСПОКОЮЄТЬСЯ.

МАРІОН, Илинойс, 7. лютого. — Провідники Клена заключили зі своїми противниками тимчасове завішення оружа. Підписано його минувшого четверга в Спринґфілді. Богато членів Клена зі сеї угоди невдоволені, бо після неї обі сторони згодилися не носити оружа.

ЗА СКАСОВАННЄМ ВОЄННОЇ БРАНКИ.

ВАШИНГТОН, 7. лютого. — Шипстед, фармерсько-робітничий сенатор з Минесоти, виголосив у конґресі промову за знесеннем закона про военну бранку („дрефт").

На поперте свого внесення сенатор доказував, що війну викликують промисловці й дипльомати.

ВИБУХ У ФАБРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 7. лютого. — У фабриці фільмів Національної Фільмової Лябораторії Еванса в Форт Лі наступив нині вибух збірника амонії, від якого згинув один робітник, а 19 других віднесло тяжкі поранення. Втрати виносять до 2 міліонів долярів.

ПРОРОКИ КІНЦЯ СВІТА НЕ ПОКИДАЮТЬ НАДІЇ.

ІСТ ПАЧОҐІ, Лонґ Айленд, 7. лютого. — Провідники Адвентистів не попадають у роспуку через свої заведені пророцтва. Вони кажуть, що ріжні члени секти маля знова ясновиджения та що конець світа таки певно буде ще сього тижня.

В Бруклині повісився 36-літний робітник Вальтер Міхаловський. Поліція каже, що причиною самовбийства було помішанне ума зі страху перед наближаючимся кінцем світа. Поліція арештувала теж одного чоловіка, котрий ходив з ладунком динаміту коло одної церкви, сідгрожуючися, що як вже має бути конець світа, то най вже буде для всіх.

ФАЛШУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ГРОШІ.

МЕКСИКО, 7. лютого. — Мексиканська поліція відкрила на передмістю мексиканської столиці фабрику американських 20-долярових банкнотів.

Фалшівників арештовано. До пускання гроший у рух фалшівники вживали банди Циганів.

НАЙШЛИ ПЕРЕДІСТОРИЧНІ ІРІҐАЦІЙНІ КАНАЛИ.

Ню Йорк, 7. лютого. — Др. П. Е. Ґодард, куратор археольоґічного відділу Американського Музею Природничих Наук відкрив в Арізоні сліди старинних індіянських наводнювань. Він каже, що сліди іріґаційних праць свідчать про високий степень культури серед Індіянів, що жили в долинах рік Колораде й Гранде ще перед еспанською окупацією.

ЖОРСТОКОСТИ В ТЮРМІ.

Остин, Тексас, 7. лютого. — Перед спеціяльним комітетом стейтової леґіслятури, що веде слідство над трактованнєм вязслідство над трактованнєм вязнів у стейтових вязницях станув нині Др. Джан Гардтман, котрий самий відсидів 5 літ вязниці за рабунок, та зізнав, що він бачив на власні очи, як сторожі вязниці били буками й батоґами 35 вязників. Він самий мусів працювати, хоча був хорий. Жорстоко поводилися не лишень вязничі сторожі, але й вязничні лікарі.

ПРОГОНЮЮТЬ ,ТРОЦКІСТІВ'

Берлін 5. лютого. — З Москви повідомляють, що ровійська советська влада рішила викинути з армії і фльоти ,троцкістів'.

Опісля їх вишле влада на вигнанне.

З РАЮ.

Москва 5. лютого. — З Орельська (Арйол) сповіщають, що там не ходить до шкіл по селах 58.000 дітий а по містах 27.000 дітий, Усього до школи ходить в тій ґубернії лише 15 прц. дітий.

ЗА РЕФОРМУ ПОДРУЖОГО ЗАКОНУ.

В юридичній комісії австрійського парляменту прийшло з приводу усунення з денного порядку реформи подружого закону до гучної демонстрації соціялістів, Озброєні в автомобілеві і орхустральні труби, старалися вони наслідувати славну обструкцію українських послів у галицькому соймі.

СОБАЧИЙ САНТАЖИСТ.

По Львові вештається якийсь достойник з підробленими маґістрацькими квітами та інкасує оплати за собаки на 1925 рік. Тимчасом маґістрат повідомляє, що поки що такої функції нікому з урядників не доручено.

КУЛЯ ЗА КУСОК ДЕРЕВА.

До загальнюго шпиталю у Львові перевезено на днях селянина з села Хиря, любачівського повіту Стаховича тяжко постріленого місцевим гаєвим в момент збирання ріща в лісі Стан нещасного селянина дуже ґрізний.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В місті Амстердамі, в стейті Ню Йорку, помер дня 16. січня сього року член Українського Народного Союза Степан Макаровський. Покійний походив зі села Черемошня, в золочівському повіті, в Галичині. До Українського Народного Союза приступив у червни 1924 р. і належав до відділу ч. 266.

Покійний був тяжко потовчений у фабриці дня 6. січня сполудня. З фабрики відставлено його до міського шпиталю, де він помер дня 16. січня.

Покійний оставив жену і двоє дітий.

Земля Йому Пером.

ПОХОРОН БЛ. П. Д. АНДРЕЙКА.

Похорон бл. памяти Дмитра відбувся в минулу суботу, дня 7-го с. м.

О 9-ій годині рано вивезено тіло з дому жалоби в Бронкс і привезено о 10-ій годині до церкви св. Юра при 7-ій улиці.

В церкві була співана Служба Божа, яку відправили о. кан. Микола Підгорецький і о. Володимир Лотович. О. Микола Підгорецький виголосив у церкві довщу прощальну промову, в якій представив докладно діяльність пок. Д. Андрейка в старому краю і в Америці. Він вказав на його патріотизм, незвичайну трудолюбність, заслуги для шкільництва, просвіти, У. Н. Союза, для української музичної літератури, а зокрема згадав про покійного яко доброго батька, котрий так гарно виховав свої діти і дав їм висше образованне.. Вкінці попращав родину і всіх присутних з покійним. В церкві були урядники У. Н. Союза, товариші-учителі нюйорських українських шкіл, шкільна дітвора і громадянство з Ню Йорку й околиці.

В полудне вивезено покійного на цвинтар в Бруклині. Туди удалися ще крім родини представнику У. Н. Союза, нюйорських українських шкіл і товариств. Діти відпровадили домовину походом через кілька улиць.

На цвинтарі виголосили ще прощальні промови від імени Редакційної Комісії У. Н. Союза і від У. Н. Союза Микола Струтинський, голова Редакційної Комісії, якої пок. Д. Андрейко був членом, і від імени українських шкіл в Ню Йорку д. Ісак Базяк. По відправленню церемоній всі, що віддали покійному останню прислугу аж до могили розїхалися домів біля другої години сполудня.

МИКОЛА ҐАХ ЗМІРИВСЯ ЗІ ЗБИШКОМ ЦИҐАНЕВІЧОМ.

Америка повідомляє: Шістьминутова сутичка молодих учеників Борбництва: Івана Білеця та Теодора Плавяника закінчилася побідою цього останнього, а опісля півгодинна боротьба побідника Норвежця Йогансона над Греком Тексасомм приготовили публику в щільно виповненій Українській Ґалі в середу вечер 28-го січня до поважної розправи Миколи Ґаха проти світової слави польського чемпіона Збишка Циганевича, сильного і великого розмірами мущини. Перша схватка виказала, що Ґах не думає уступати. Опісля через пів години мішалася сила і гнучкість молодости Ґаха з вправністю і силою мужескости Збишка. По півгодинних взаїмних нападах і оборонах слідно було, що молодість возьме верх. Коли Збишко вхопив Ґаха за голову і геппув ним через плече цілою силою. Ґах зірвався на рівні ноги і сей час відплатився Збишкови такою самою мірою 5 разів рак по раз, доки суддя Вольф не спротивився цьому. Тоді хватив Ґах Збишка попід пахі і положив на лопатки; коли одначе не почув по кількох секундах звичайного удару судді на знак побіди, кинув боротьбу заявляючи, що ізза сторонничости судді він дальше не буде боротися.. На салю увійшла поліція, а публика зажадала дальшої боротьби. Ґах заявив свою згоду, але Збишко відмовився. Щоби не допустити до боротьби двох партій на салі — а були там Українці й Поляки, — Поліція привела нові скріплення своїх сил і завізвала патрольку та розігнала публику.

ЗМАРНОВАНИЙ ТАЛАНТ.

В Окші товмацького повіту арештовано на днях селянина, Миколу Бойчука, під замітом сфальшування 20 і 50 грошевих монет. Хитрий Малорос умудрився відливати монети з алїяжу олева і алюмінія в формах вогкого попелу; вигладивши їх по відлитю, пускав Бойчук свої вироби на ярмарках.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ РАЙОН.

Канівський район, у тім, як відомо лежить могила Тараса Шевченка перезвано на Шевченківський.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам і членицям, що звичайний місячний мітинґ відбудеться в четвер дня 12. лютого о 7.30 вечером в Тов. домі під ч. 102 Joiner St. Проситься всіх прибути на сей мітинґ і пригадуєся родичам, котрі ще своїх дітий не вписали, то нехай запишуть на сім мітинґу, а також і старших, котрі ще не належуть до жадної організації, нехай прийдуть на сей мітинґ і впишуться. Вступ до У. Н. С. вільний. М. Цаньків, В. Плюта, В. Кучмій.

Анґлія готова підписати Франції частину военних довгів.

ПАРИЖ, 8. лютого. — Тутешня преса подає звідомлення про писмо британського міністра скарбу Винстона Черчилла до французького міністра скарбу Клемантеля у справі военних довгів, які винна Франція Анґлії.

В сьому листі, як пишуть, Анґлія зрікається в користь Франції майже двох третин военного довгу, але під умовою, коли буде діставати точні сплати „военних відшкодовань" від Німеччини і таксамо точні сплати від Франції, аби могла сими грішми сплачувати свій военний довг Америці. Анґлія надіпі не хоче для себе жадних военних відшкодовань ані довгів, а лише стільки хоче стягнути з Німеччини і Франції, кілько потребує, щоби сплачувати Америці.

Анґлійська преса приняла сей плян з вдоволеннем, кажучи, що се доброзичливість Анґлії для Франції, а французька преса ставиться до нього обережно і підозріло.

СТАРА РОСІЯ ЩЕ ЖИЄ.

ПЕТЕРБУРГ, 8. лютого. — Тут засуджено сьогодня сімох большевицьких урядників на смерть за продажність в урядованню. Кромі них ще трох засуджено на тюрму.

Все те за надужиття в шкіряному державному монополю.

Виявилось, що ті большевицькі урядники робили контракти з приватними продавцями і за уступки для них діставали великі хабарі в грошах.

РУМУНІЯ ВИГРОЖУЄТЬСЯ НІМЕЧЧИНІ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 7. лютого. — Румунія зажадала від Німеччини, щоби віддала Румунії два міліярди леїв, які вона видала паперовими підчас окупації в Румунії, а які Румунія опісля приняла за свої.

Німеччина відповіла, що вона не буде вже нікому нічого платити кромі того, до чого зобовязує її плян Доса.

Румунія на се загрозила Німеччині, що заграбить приватне майно Німців, що живуть і ведуть бизнесв Румунії, а також наложить потрійне мито на німецькі товари.

НОВИЙ ПОСОЛ БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 7. лютого. — Болгарське правительство призначило професора Миколу Мілева послом Болгарії у Вашинґтоні.

Американське правительство вже повідомило уряд Болгарії, що годиться на сю номінацію.

НЕМОВ У СОБВЕЮ АБО СТРІТКАРІ.

ЛОНДОН, 7. лютого. — Нині був король Юрій з королевою Марією в гостях у американського амбасадора Френка Б. Келлоґа, котрий небаром виїздить до Америки на становище державного секретаря.

По вечері король розмовляв з гостями більше як годину, стоячи біля печі. З уваги на те і королеви і всі гості мусіли теж стояти весь час.

В БОРОТЬБІ ЗА РУРЩИНУ.

БЕРЛІН, 7. лютого. — Тутешні ґазети пишуть, що німецьке правительство виплатило капіталістам в Рурщині за час французької окупації яко кредити і „відшкодовання" суму 2 міліярди золотих марок (пів міліярда долярів).

НЕ ВМИРАЮТЬ З ГОЛОДУ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. лютого. — Ірляндське правительство заявляє, що чутки про те, буцімто в Ірляндії вмирають люди з голоду, є видумкою. Досі, каже воно, ніхто в Ірляндії не помер ізза голоднечі.

УВІЛЬНИЛИ „УБИЙНИЦЮ З МИЛОСЕРДЯ".

ПАРИЖ, 7. лютого. — Тутешній суд увільнив польську дівчину Станиславу Умінську, котра в липні минулого року убила вистрілом з револьвера свого нареченого Івана Жихновського.

Він тоді лежав тут у шпиталі, безвихідно хорий на рака. Се завдавало йому страшні муки і він кілька разів просив Умінську, щоби його убила і перервала його муки. Останній раз він її благав і заклинав щоби сповнила його просьбу, коли його любить. Тоді вона, каже, не могла відмовити його просьбі і застрілила його.

Тутешня преса широко була занялась сею справою і назвала се душегубство „убийством з милосердя".

Сьогодня суд судив Умінську й увільнив її від вини і кари, а публика приняла присуд бурею оплесків.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

З польської історії.

Нюйорський Таймс у виданню з 4-ого с. м. пригадує сесію сенату у Вашінґтоні з 30-ого січня с. р., коли по ухваленню почтового законопроекту годі було щонебудь піддати під дебати.

Коли котрий сенатор виступив з яким предложеннем, зараз котрийнебудь з його товаришів вставав і казав: Противлюся. Через те предложення сенаторів, щоб дебатовано над билами (законопроектами) або над резолюціями, відпадали. Бо є така давня постанова, що для сього треба однодушної згоди сенату, себто всіх присутних сенаторів, то значить, що один сенатор може перепинити принятте предложення свого товариша.

Подаючи сесію сенату з 30-ого січня с. р. яко яркий зразок недорічної постанови, Таймс пише, що з уваги на неї слід дивуватись не тому, що сенат Злучених Держав так мало робить але що взагалі щонебудь робить.

З того Таймс заключує що сенатори при помочі свого самовільного спротиву ставляться до громадських справ так як бувало сойм небіжки Польщі.

* * *

От раз випало американській ґазеті покликатись на польську історію і то витягнула з неї чорне пятно.

Се зробив Таймс для порівнання з недоброю стороною у вашинґтонському сенаті. Але треба сказати, що ся постанова американського сенату не така страшна. Вона для справ формальної натури, а для ухвалювання чергових законів і постанов обовязує абсолютна більшість або більшість трох четвертин.

Зновуж у Польщі обовязувало „ліберум вето" (свобідний спротив) кождого шляхтича у соймах у всякій справі, і тому наділі нічого там не можна було ухвалити, коли шляхтичі спротивників шаблями не змусили мовчати.

* * *

Безперечно, що Полякам не мило, що як треба щось злого з чимось злим порівнати, так треба сягати до історії Польщі за добрим прикладом. А варта туди сягнути, бо сього там доволі.

Натомісць доброго там немае і на лік і тому ніхто за сим там не шукае, хиба польські „патріотичні історики".

З польської історії можна богато навчитись, чого не робити, але не Полякам. В сьому щасте поневолених нею народів, бо самі Поляки знову доведуть до упадку Польщі, а вже поневолені народи щиро їм в сьому поможуть.

Не зовсім побіда.

В хвилю, як большевицькі ґазети розписуються широко про нову побіду большевизму, сим разом над большевицьким ґенералом Троцьким, про побідне висланне на курацію в Кавказ, симпатизуючі з большевиками ґазети не зовсім приймають большевицькі вісти про нову побіду большевизму. Нюйорський тижневик „Нейшен", приміром, з давна дивився мокрими від набожности очима на московських комісарів і вихвалював розумність кождого їх кроку. Однак тепер вже й йому не сподобалася большевицька побіда над Троцьким і він пише на адресу московських комісарів декілька різких слів правди.

Для сього тижневика большевиків стае ясно, що большевицькі комісарі не поступають як слід. Як довго в Росії ще йшла революційна боротьба за владу, так довго такі ґазети, як „Найшен", виправдували ще нетерпимість большевицьких провідників супроти людий, які не годяться з ними в поглядах. З хвилею, однак, як большевицький уряд вийшов побідно проти своїх ворогів, як він покінчив війну зовнішну й внутрішню, з тою хвилею повинна була уступити всяка нетерпимість. Тому, коли не то що нема ніяких признак зросту терпимости, але навіть слідно признаки зросту нетерпимости, коли нетерпимість примінюеться не лишень до людий поза комуністичною партією, але навіть до партійних людий, а то й партійних провідників, то навіть такі набожні большевицькі приятелі, як „Нейшен", кажуть, що їм сього за богато.

„Нейшен" робить з факту нагінки на Троцького коротке заключенне, що нетолеранція большевицьких комісарів їм користи не принесе. Сумне видовище нетерпимости не може, каже ґазета, віщувати щось доброго для Росії. Вона віщує, що через свою нагінку большевицькі комісарі втратять богато приятелів у просвічених краях світа, які не привикли до московських способів поводження з людьми противних думок. Поступованне большевицьких комісарів підсуне світови думку, що большевицька Росія така сама, як вона була за царів.

Ювилей Т. Г. Масарика.

(Лист з Европи).

Дня 7. березня (марта) сього року минае 75 літ відколи народився професор Тома Г. Масарик нинішний президент чесько-словацької републики.

У самій Чехо-Словаччині цей ювилей буде святкуватись урочисто і пишно. Вже від довшого часу робляться великі приготовання, щоб день день 7. березня на довго залишився в народній памяти, як день всенародного свята.

Поза межами краю, де тільки живуть Чехи — а де вони не живуть? — той день також буде відсвятковано з належною врочистостю.

Але Масарик належить не тільки самим Чехам. Насамперед він належить усім **Славянам.** Ніхто в нашому часі не дорівнує йому в праці та успіхах на полі славянської взаемности. Ні один славянський нарід не має такого видатного побірника славянської ідеї, як ниме Масарик..

Тому день 75-літного ювилею Масарика буде святом не тільки чеським, але **вселавянським.**

Та не самим лише Чехам і Славянам належить Масарик. Його особа є цінностю **загально людською.** Він належить цілому людству. В його особі маємо не тільки побірника чеської та славянської ідеї —він є побірником ідей загальнолюдських. Своїм життям своєю працею та своєю боротьбою він збогатив духову скарбницю цілого людства. Тому свято його 75-літного ювилею буде святом не тільки чеським і вселавянсньким, але й **загальнолюдським.**

Цього одного булоб досить, щоб ми, Українці, взяли діяльну участь в тім святі. Ми Славяни й ми люди, отже всяка вселавянська й загально людська подія обходить нас не меньше ніж іньших Славян та іньших людий. Але й маемо ще спеціяльні причини з особливою сердочностю відсвяткувати день 7. березня сього року. **Масарик для нас, Українців, зробив і ще робить так богато, що обовязок вдячности приказуе нам дивитись на його свято, як на наше національне свято.**

Ні для кого не тайною, що тільки особистий вплив Масарика причинився до того, що Чехо-Словаччина дає таку широку поміч українській еміґрації. Більша частина чеського москвофільства орієнтовано по москвофільськи (едина й неділима Россія) або просто реально-політично („орієнтація на дужшого"), — цеї помочі нам не уділила-б. Тільки Масарик можливо одинокий справжній ідеаліст серед сучасних Чехів, — прихилився до нас розумом і серцем, допоміг нашій еміґрації засісти до науки і тим урятував од певного загину богато соток і тисяч наших людий. Не тільки вратував, але дав їм змогу просвітитись; удосконалитись і витворити із себе повноцінних національних робітників.

Це слова самого Масарика:

„Доки я живу, доти Українці можуть почувати себе в Чехо-Словаччині, як дома."

Так, доки він живе... Бо всі знають, що колиб його сьогодня не стало, то завтра... Але краще про це не думати!

У чім же може появитись українська участь у Масариковому ювилейному святі? А ось у чім:

1. Дня 7. березня, 1925, всі українські часописі повинні вийти з портретами Т. Г. Масарика та статтями про нього.

2. У цей день на всіх землях українського розселення повинні бути впоряджені святочні академії та відчити, присвячені Масарикови.

3. За кілька днів перед ювилеем усі українські установи, товариства та орґанізації повинні вислати на імя Масарика телеґрафічні привітання.

Адресувати:
President Masaryk, Praha, Czechoslovakia.

4. Усі поважнійші українські установи, особливо наукові та добродійні, повинні обрати Масарика своїм почесним членом і вислати йому відповідні дипльоми.

Заздалегідь нагадуемо українському суспільству в Америці про цей наш національний і людський обовязок. Нагадуемо про це всім нашим редакціям, гурткам, орґанізаціям та поодиноким особам, Американська Україна мусить показати, що вона розуміє свою повинність і зуміє з достоїнством її сповнити.

До ювилею ще залишилось кілька тижднів. Ще час, щоб до нього, як слід приготовитись. Сором буде, коли півміліонова американська Україна пропустить цю нагоду, щоб заманіфестувати свою вдячність і культурність, перед людиною, яка має такі великі заслуги для славянства, людства та України.

М. М.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

ПРО ПОЛЬСЬКЕ ПИТАННЄ.

(З львівського Діла).

В розгляді польського питання взагалі, а польського питання на українських землях зосібна, нічого лекшого як утратити перспективу фізичну й моральну у відношенню до Польщі яко явища політичного і до Польщі, яко явища історичного. Ся небезпека затрати перспективи в польському питанню висить особливо над нами, котрих замкнено в обручі польських кордонів. Супроти сього слід, бодай час від часу, освідомляти собі основні чинники, які зложились на повстанне, народини нової польської держави, тай на деякі основні органічні риси її характеру. Треба таке пригадувати українській громаді, — на те хочби, щоби зберегти її як перед недоцінюванием Польщі, так і може ще більше й перед перецінюванием т е п е р іш ної польської держави.

Зупинимось коротко на одному чиннику, котрий так сильно заважив на зродженне Польщі й на установленне її границь, що можна сказати, що не будь його — не було-б імовірно і самостійної Польщі, а якби і була нині якась польська република, то була-б се маленька держава, під міру і пару теперішним балканським державам.

Факт сей — **большевицька революція в Росії і на Україні.**

Коротко перед вибухом революції 1917 року в Росії тодішний президент французької републики Пуанкаре заключив з пок. Миколою II. умову, якою Росія віддавала під свобідне вирішенне Франції питанне надренських країв, а Франція натомісць полишила **свобідному вирішенню Миколи II і Росії — польське питанне.** Неважко нині зрозуміти досяглість сього французько-російського пакту. Найвірнійша, мовляв, приятелька Польщі, Франція, і найбільший, мовляв, серед французьких державних мужів друг Польщі, Пуанкаре, коротко перед оконечною перемогою аліянтів над Німеччиною й Австрією, віддали рішенне про „бути чи не бути" самостійної Польщі — Петроградови і Миколі II. Значить, вони погодились на те, що самостійної Польщі або зовсім не буде, а буде тільки щось в роді автономного ґенерал-ґубернаторства Варшавського, або коли й буде, коли появиться на світі самостійна Польща, то буде вона дрібним князівством на тісній етноґрафічній польській території, і нічим від більше. Від сеї долі виратувала Поляків російська революція в моменті, коли провід її переняли у свої руки **большевики.** Розкладаючи армію, російську й українську, большевики зломили стрижевий хребет великої держави, на довгі часи викреслили її споміж великих держав світа і створили основу, на якій могла зародитися й поневолю вирости — велика Польща.

Большевизм був, досі є і аж до свого загину буде, — щастем, „шансою" великої Польщі. Був, є і буде головним, чи не единим моральним і політичним оправданнем зародження і розросту Польщі в очах Західної Европи й Америки грати ролю головного союзника Франції на східних кордонах Німеччини може Польща едино тільки тому, що давній союзник Франції у Східній Европі впав у большевизм. Погром большевицьких полків під Варшавою і соромний, як для Росії так для України, **рижський мир** — отсе дальші моменти польсько-большевицької рівнобіжности. Рішення ради амбасадорів у справі Східної Галичини без большевизму взагалі про сю країну може й досі не було би. Большевизм, як ніяка інша сила, працював на більшу славу Польщі. **Він — найкрасша ґарантія істновання Польщі в границях рижського мира. Він — поправді — едина справдішня реальна ґарантія** сих границь.

Думати інакше може тільки той, хто вірить в успіх всесвітньої, або бодай загально-европейської комуністичної революції. В кого такої віри нема, той не може чого іншого думати про міждержавну функцію большевизму на Сході Европи.

Завдяки большевизмови повстала і розрослась Польща. Ніякий інший, хиба тільки большевицький режім на Великій Україні і Росії, не міг би признати границь рижського мира.

„Смутне время" самозванців і ватажків у Московщині, Велика Руїна на Україні вже раз в історії укріпили велику Польщу. Конець „смутного времени" був початком упадку колишньої великої Польщі. Упадок большевизму в Росії і на україні — і тільки він — приведе до ревізії рижських границь, ревізії з польського боку добровільної або — недобровільної.

З уваги на сказане не можна вірити, хоч скільки би про се й писали польські і не польські ґазети у щирість і реальність польських заходів коло поваленння большевизму взагалі, а зосібна коло привернення „единої й неділимої" на його місце.

Василь Панейко.

УГНІВ ДО УГНІВЦІВ.

(Писмо з Угнова в Галичині).

Високошановне і дороге Землящтво:

Дня 29-го січня, 1925, минуло сорок літ від хвилі, коли в нашім містечку гурток чесних і свідомих одиниць оснував читальню Просвіти, яка, як ми бачимо проістнувала 40 літ, бо ві р. 1885, тай, не вважаючи на всі лиха, котрими її доля била, істнує здорово і розвиваеться і сьогодня.

Цей гурток свідомих одиниць, котрий тому 40 літ заклав у нашому Угнові читальню Просвіти — мабуть сам не розумів гаразд, яке велике діло він готовить.

А про те ми тепер бачимо, що наша читальня була цим благодатним огнем, який своїм промінням розяснив наші голови; розігрів наші серця, розпалив і насталив нашу волю аби ми стали розумнійші, красші і сильнійші, аніж були досі. Ми зрозуміли, що годі тільки жити і працювати для себе, а навпаки слід частину праці віддати і для загалу. А тоді стане красше жити нам усім, а тим самим і нашому великому українському народови.

Який невеликий бачиться час 40 літ, а прецінь — який він великий. Нехай тільки кождий з нас у своїй души розважить: Скільки йому самому довелось за сей час пережити скільки нашому рідному містечкови, скільки нарешті, цілому нашому народови. Упадок шевського ремесла, часті пожари, початок масової еміґрації до Америки, великий процес за громадський ліс, щораз більше зубожінне міщанства і вкінці вибух світової війни, холера, та всі страхіття, які війна за собою повела, аж до останніх важких часів, коли ми опинились підпануваннем польської влади; все те жива крівава частина нашого близшого і дальшого єства, нашої долі, перед ми вже втекти не можемо.

Всі події, які немов грім і блискавиця падили довкруги нас не полишили у спокою і нашого містечка. Ми всі разом і кожен з осібна таким або иншим чином брали участь в цих подіях і серед них проходило наше життє.

Отже тепер, коли ми святкуемо радісну хвилю 40-літних роковин основання читальні Просвіти в Угнові, виринула межи нами, як нам здається, здорова і корисна думка: утривалити цю хвилю виданнем осібного Ювилейного Збірника, який списаний руками самих Угнівців, або цих одиниць, які коли небудь в Угнові жили — дав би по змозі найширший і найбільш всестороний образ минувшини і теперішности нашого містечка.. Для здійснення цеї цили заклався при нашій читальні Просвіти ювилейний комітет, котрий вже зачав працювати.

Перш усього,— цей комітет виробив точний плян згаданого Ювилейного Збірника і проспект цього збірника ми Вам в прилозі посилаемо.

До співучасти у праці над викінченням Збірника стараемось упросити визначнійших Угнівців.

Дуже ми радувалися би, як би могли в розділі присвяченім угнівській заморській еміґрації, подати фотографії замітнійших Угнівців в Америці, Канаді і Південній Америці. Тому обовязком всіх Угнівців-еміґрантів є такі свої фотоґрафії надіслати.

Додаемо, що цілий Ювилейний Збірник буде гарно розмальований і прикрашений богато розкішними знимками, відбитками актів, письм, плянами та картинами.

Словом — наш Ювилейний Збірник буде памяткою, гідною великої хвилі, яку переживаемо і славної минувшини нашого міщанства і самого Угнова.

Віримо, горячо, що кождий Угнівець, деб він не був, відповідно до сего становища і маетку причиниться грошевими датками до здійснення цеї цили.

Ми примусово оподаткували себе кожен і вирішили, що на кожного Угнівця припадає податок, у висоті $10, який просимо на нисше подану адресу негайно надіслати.

З присланих складок буде складений друкований звіт і кожен буде таким чином мати над цими грішми публичну контролю.

Понадто просимо подати нам відворотно всі адреси Ваших знайомих, яким ми могли б післати отсю відозву, або осіб, котрі мали з нашим містом колинебудь такий чи инший звязок.

І вкінці просимо взяти участь в праці над Ювилейним Збірником — Вашими радами, увагами, замітками, присланне Ваших споминів, дат, фактів, достарченнем нам актів, писем і якогонебудь другого матеріялу, котрий торкаеться нашого міста. Все прислане буде пильно використане для Збірника. Опісля цілий матеріял буде переданий до перехову в архів одного з наших наукових товариств або звернений Вам на жаданне.

ЗА КОМІТЕТ ДЛЯ ВИДАННЯ ЮВИЛЕЙНОГО ЗБІРНИКА ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ В УГНОВІ:

Корнило Онишкевич, Др. Павло Лисяк, Йосиф Решетило, Гринь Онишкевич, Теодор Редкеви, Іван Бараник, Параскевія Медведівна, Яків Мазикевич.

Всі посилки проситься слати на адресу:

**Інж. Корнило Целевич
в Угнові, Галичина.**

Зміст Ювилейного Збірника такий:

УГНІВ СТАРИЙ І НОВИЙ

Історія, суспільно господарський стан, культура побут і життє.

Ювилейне видання з нагоди 40-літних роковин основання читальні Просвіти в Угнові 1885 1925.

Оглав:

Переднє слово.

I. Угнів у старих і передвоєнних часах.

1. Історія Угнова.
2. Матеріяли і знадоби до історії Угнова.
3. Історія угнівської церкви.
4. Фондація ім. Жуковських в Угнові.
5. Розвиток суспільно-господарських відносин містечка Угнова.
6. Життє і побут угнівського міщанства.
7. Поляки в Угнові.
8. Жиди в Угнові.
9. Спомини з минулого Угнова.

II. Угнів підчас світової і визвольної української війни.

1. Перші події світової війни, битви під Угновом в 1914 р.
2. Російська окупація.
3. Прихід Німців в 1915 р.
4. Поворот австрійської влади в 1915 р., і життє аж до розпаду Австрії в 1918 р.
5. Початок визвольної української війни і воєнні події під Угновом.
6. Історія угнівської бриґади
7. Угнівці у Стшалкові, Домбю, Берестю і других польських таборах.
8. Поминик угнівських героїв..
9. Публікації.
10. Воєнні спомини.

III. Сучасний Угнів.

1. Типоґрафічно-фізіоґрафічнийопис Угнова й околиці.
2. Статистичний огляд.
3. Ґромада.
4. Шкільна справа.
5. Товариства й публичне життє.
6. Угнівський літопись..
7. Українська угнівська інтелiґенція.
8. Угнівці на еміґрації.
9. Історія читальні Просвіти в Угнові.
10. Всячина.

ДОПИСИ.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

Початок культурно-народної роботи в Геркімер.

Два місяці тому, як в нашій громаді основувалось Спів. Драм. Тов. ім. М. Лисенка і розпочало народню працю з завзяттем — хотяй не з великим числом членів. Згадане молоде. Тов-о виявило успіх в початках, бо не тільки приготовилось до вистави театральної але успіло приготовити і вивчитись кілька коляд на хор, та в празник Різдва Христового пішло з колядою на рідну школу, місцеву і на батьківщині. Тов-о заколядувало поміж тутейшими громадянами — Українцями на ціль рідної школи, суму $73.35, з того вислало через „Обєднаннє" на „Рідну Школу" на батьківщині $40.00 а решту залишило, щоб і місцеву школу рідну, можна привести до правильного порядку. Сейчас по коляді, Тов-о дальше приготовлялось до вистави театральної яку було виставлено Товариством дня 25. січня ц. р. з досить гарними успіхами. Як що взяти загально, що то люди працюючі а декотрі і перший раз на сцені, то можна сказати, що представленнє дуже гарно відограно. Всі аматори потрапили вивязатись зі своїх роль досить добре.

Видно було, що значно чисельна публика цікавилась і досить була вдоволена з вистави. Самособою, що заслуга в тім наших аматорів, котрі старались вивязатись зі свого завдання як найгарнійше.

Видно, що молоде Тов-о має охоту і хоче розвинутись як слід, тому із завзяттем хоче прорубати терне, та хоче вийти на гладку дорогу. Тим хоче показати другим, що хто хоче і має охоту, то може здобути освіту і може богато зробити добра для свого народа і рідної культури. Але на те все треба витревалости, охоти і дорої волі.

Тому і згадане Тов-о видно має ті всі добрі прикмети, тому так і з завзяттем розпочало народно - культурну працю. Честь і слава нашому Тов-у за се, як рівнож і щира дяка всім членам — аматорам Товариства, що не пожаліли свого труду і самопосвяти, та постарались, щоб як найкраще випало представленне. Також щира дяка всім тим, що помагали Тов-у в виставі та не жаліли труду, для успішного виставлення, штук, — се також посвята для рідної культури. Сподіємось, що на другий раз еще красші успіхи викаже Товариство. При добрій праці і охоті, а до того згоді, розпочату працю можна повести з великим успіхом для Тов-а Видно, що Тов-о розуміє культурно-народне життє, та ціль Товариства, бо сейчас по виставі постановило приготовлятись знова до вшанування памяти незабутнього батька кобзаря, та заздалегідь призначило що весь дохід має бути пересланий на ціли народні на батьківщину. Сподіємось, що товариство стягне не меньше число участників на заповіджене свято, як мало на минувшій виставі. Справді приходиться деяким членам товариства терпіти наклепи від деяких півголовків — відорванців, котрі хотілиб щоби сего не було, однак на се нема що зважати, а требакріпко стояти при свойому, та переконати їх своєю працею, бо розумом їх трудно переконати. Оден думає про зависиму, другий знова про независиму, третій про ніяку, а четвертий лле сльози, за Леніном і забув, чого має хотіти, колиб їх звів до гуртка і спитав зосібна, чого хоче, та чому він сего хоче, то аніоден не має на стільки масла в своїм слоїку, щоб міг відповісти на запит.

Тому Тов-о не повинно оглядатись на таких, що нічого не робили і не роблять, а тільки чекають як хто що пічне робити, то они приходять, щоб скритикувати.

Перечуваю також, що декотрі ходили колядувати на інвалідів та зібрали около $25.00. Щоби це не було обернене на иншу ціль тому просим ласкаво подати до відома загалови, де і через кого заслано на призначене місце. Також, просим ласкаво подати до загального відома про збірку на „Рідну Школу", що було зібрано на зборах, котрі були скликані в ціли злуки. Будемо просити подати те все до відома, куди заслано і яку суму. Далеко краще було би в нашій громаді, колиби кождий пильнував себе, і питав себе, що він зробив і як а не критикував тих що роблять. Тоді певно наша громада зробилаб поступ. В єдности сила, поступ і освіта.

Неутральний.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОРОКОВЕ ОКО

— або —

ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за В. Лозинським переповів М. Ценівський.

(Продовження)

(42)

— Як жеж ти не мав би бути при цьому? — каже Семен. — Тут сьогодня буде комісія. Будемо з цим султанським чавшом годитися за Пророкове Око. Золотий дощ буде падати тут. І на тебе копне також! Таж ти доволі набідився і нагорювався через мене. Тому справедливо, що тепер із нами поділишся. Ти помагав у млині при муці, помагав при печі. Тепер, коли з цієї муки їсти-мемо хліб, то якжеж ти не мав би їсти його з нами?

— Волів би я наш житній хліб, а навіть і вівсяник у Підбірю — кажу — колиб нам його не боронили.

— Таж королівський декрет уже маєте? — каже старий Бедришко.

— Декрет є, але кажуть нам, що самим декретом не проженемо Кайдаша. Ще треба кия.

— Кий всюди росте. Тепер вам лекше за кий, як було за декрет.

— До декрету треба кия, — кажу — а до кия треба руки. Ми з батьком маємо лише по одній правій руці. З двома киями йти на Кайдаша тяжко. Найде він їх більше на нас!

— Заідемо його! — викликнув тепер нечайно Семен і вдарив по шаблі. — По козацьки заідемо його! Батьку, — додав, обертаючися до Опанаса, — підемо витрясти Кайдаша!

— Чомуж би ні? — каже Опанас — має твій батько декрет, може тепер зробити те, що називають екзекуцією декрету. Король дав тобі, то бери силою, коли по доброму годі!

Не могли ми говорити дальше про те, бо тепер почали сходитися комісарі. Султанський чавш Еффакір Мехмет їхав на білому коні, в високому турбані на голові, в золотистому халаті, при богатій шаблі, що влискувалася до сонця від золота й самоцвітів. Рушили козаки до ратуша. Я боявся йти з ними, бідний хлопчак — і возні були би мене не пустили. Та Семен узяв мене за рамя між себе і свого батька і так мене майже силою по сходах до великої світлиці завели.

Засіли там при великому столі: львівський староста Боніфатій Мнішех, бурмистр міста доктор Сикст, два райці — а заразом золотники Седмирадський і Кудлич, королівський дворянин Курський, султанський чавш, міський перекладчик Байдулович, отець Василіянин Володимир. На окремій лавці козаки і я біля них. Боявся я, чи мені кожньої хвилі не скажуть панове вийти за двері.

Староста Мнішех мав перед собою письма, що їх привіз Опанас. Розглянувся по світлиці, бачить, що є всі, каже Опанасові подати цей мішочок із коробочкою. Відчинив її манюсеньким ключиком. Я навіть не знав, що є такий ключик у мішочку, в окремій зашивці. Вийняв староста — „Пророкове око", цей брилянт або діямант, котрий я так довго носив при собі, за котрого я так богато наївся страху, а котрого я досі не бачив, навіть не догадувався, як виглядає це лихо.

Піднісся я з лавки, щоби краще бачити, дивлюся вельми цікаво. Все досі я думав, що як відчинять цю чорну коробочку, то вискочить із неї огнистий чорт, або дійсно заблисне якесь живе чудотворне око, або дуже сильна ясність бухне з нього як від лискавки, що аж осліпить чоловіка — а тут ніщо з цього всего!

Це начеб кусень чистого леду або хрусталю. Я бачив із такого чарочку у пана Шпитка. Воно навіть не таке завбільшки як голубине яйце. — Держить його до світла між двома пальцями. Всі глядять на нього, начеб на якесь чудне явище, що аж очі вирячили. Здається: всі ці очі скочуть до цього одного Пророкового ока на стіл!

Думаю собі: Милий Боже, така то незначна річ, а стільки крови полилося для неї, такий марний камінчик, а цілий віз золота далиб за нього. Колиб ці сльози, що їх моя ненька пролила за їдну ніч після нашого нещастя, — був би з цього більщий хрусталь як отсей камінь. А цим каменем тисячам і тисячам бідних людий гіренькі сльози можна би осушити!

Староста сховав брилянт назад у коробочку й каже:

— Бедришко, мені написано, про вас лицарського чоловіка, щоби я вам поміг продати цей камінь і що зовсім здаєтеся на мене. Чи так?

— Так, пане старосто — каже Бедришко.

— Я бажав вигодити вам і цьому ось тут послові турецького цісаря, казав панам райцям Седмирадському й Кудличеві, обом мистцям золотничого куншту. Повторіть цим людям, пане Седмирадський, як ви оцінили з паном Кудличем.

— Оцінити цей діямант тяжко і легко можна помилитися, — відзивається на це пан Седмирадський — бо то сирий камінь, цебто в такому стані, в якому видала його земля. Треба післати би його до шлюфарів, до Амстердаму або до Венеції. Сьогодні оцінити його годі — не знаємо скільки з нього відпаде, яка вага останеться йому. Важне також що на такий клейнод тяжко найти купця і не легко найдеться. Хто купив би його на продаж, а мусів би ждати на купно, буде тратити проценти від великих грошей тай хто зна, чи вернуться його гроші. Отже згідно з нашою оцінкою 4000 червоних кладемо на цей діямант.

— То мало, дуже мало! — викликнув Мідопак. — Більше воно варта!

Староста глянув сердито на козака і каже:

— Кому то мало, легко може ніщо не дістати! Я цю таксу затверджую!

Мідопак хотів іще щось говорити, але Опанас шарпнув його, казав мовчати йому.

— Тих чотири тисячі дукатів поділиться на пять частий — говорить дальше староста.

— Якжеж пять? — викликнув знову Мідопак, перебиваючи старості. — Нас є до цього лише чотири!

На ці слова повстав Василіянин і каже:

Я пятий в імя Христа!

— Так, — каже староста. — о. Володимир є пятий до поділунку, бо 800 дукатів мається відложити на викуп наших християн, що нидіють у турецькій і татарській неволі.

— А я не хочу! — викликнув Мідопак. — Я не хочу і не позволяю!

Староста ще більше почервонів, нахмарив брови, чуприна наїжилась йому:

— Слухай ти козаче, — викликнув — маю я тарас на замку. Там таких, як ти саджають на саме дно! Тут не Січ, ти не в Коші ані на Дикому острові в очеретах із вовками, а у Львові при городі, під міським правом і мечем! Цей камінь, то не добича. Не в справедливій він вам дістався війні, але в свавільній виправі, бо тоді наш король був у мирі з турецьким цісарем, як ви його здобули. Міг би з вас кожен горлом за це відповісти й лише могутньому вставленню пана гетьмана Сагайдачного маєте завдячити це, тай що лицарські ви люди — вийдете кожен відсіля з мішком золота.

Мідопак не говорив ніщо.

— Кожен із вас — говорив дальше староста — візьме по вісімсот золотих червоних, як я вже сказав. Але кожен із вас має дати по двацятьпять червоних цьому ось хлопцеві. Бистрому. Він дійсне заслужив на це. Кожен із вас йому має дякувати за те, що він з небезпекою власного життя додержав вам приречення. Я так рішаю, бо мені добре говорять про цього хлопця. Він показався гідним, коли власною головою і лише при божій помочі вивів свого батька з неволі.

— Згода, пане старосто, згода! — викликнули оба Бедришки, батько й син.

— Нема згоди! — відізвався Мідопак. — Я не дам!

— А я не візьму! — викликнув я.

— І ти даш, і ти візьмеш, — каже староста. Таке моє рішення і так мусить бути! А тепер розплатіться!

Мав із собою цей турецький чавш Еффакір Мехмет на ратуші велику шкатулу, сильно ковану. Ціла була оплетена залізом наче густою сіткою. Як відчинив її, зачав із неї виймати наче валки завинені в папір. У кождому такому валкові було по сто дукатів. Довго розплачувалися. Колиж скінчили, староста власною рукою дав мені один такий валок. Дивно який був тяжкий, хоч невеличкий. А це тому, що то було щире золото. Вже мали всі розходитися, коли Опанас Бедришко каже:

— Івась Бистрий! Я тобі винен сто дукатів, що ти мені позичив їх у Рущуку!

І дав мені ще один такий валок.

Брав я це золото наче у сні, ніщо не говорив і навіть не дякував, бо я був наче непритомний і сам не знав я, що роблю. Так мене ошоломило це моє нечайне багатство. Дзвоняло мені й шуміло в ухах і душно мені зробилося. Я чув, що лице пашить мені, начеб я дув на жар.

Я ніщо не говорив і ніщо не думав навіть, вибіг із світлиці. Не ждав я аж инші вийдуть, збіг я по сходах, біжу через Ринок до камениці пана Невчаса, начеб то я вкрав це золото в ратуші. Вже добіг я до Клопотівської камениці, аж тут мене хтось хап! ззаду за рамя. Оглядаюся, а то Опанас із Семеном.

— Не тікай так, — каже Опанас і сміється — не бійся я не відберу тобі цього золота!

Щойно тепер прохолонув я і дякую Бедришкові. А тут виходить із брами мій батько. Оповідаю йому, з чим вертаю з ратуша — вірити не хоче мені. Щойно як побачив валки з дукатами й зважив на долоні а також вислухав оповідання Бедришка, дав переконатися, що то не казка а правда.

— Тепер — кажу — можемо на Кайдаша йти правом, бо маємо з чим. Не треба нам його силою виганяти.

А батько щойно тепер набрав великої сміливости й каже:

— Волю я пізніще з гаком оплатитися на Самбірському замкові, а цього грабіжника винесу на дрючку з моеї хати!

— Так і буде — відізвався Семен — мати-му я після завтра ще кількох козаків, моїх товаришів. Рушимо на цього злодія! Буде то його щастя коли здорово вискочить вікном із вашої хати!

І так стануло на цьому, що післязавтра збройно наїдемо Кайдаша.

(Дальше буде).

ВІДОЗВА УКРАЇНСЬКИХ ПАРЛЯМЕНТАРНИХ ПОСЛІВ У ПОЛЬЩІ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА.

В звязку з ухвалою польського сойму про видачу 3 українських послів П. Васильчука, С. Козицького і М. Чучмая судові за промови на посольському вічу в Почаєві 26. вересня 1923 р., себто півтора року тому, і порушення таким чином принципу посольської недоторканости відносно представників українського народа, — посли й сенатори обєднані в українській парляментарній репрезентації в Варшаві — в „Українському Посольському Клюбі", видали відозву до українського народа. Цікаво відмінити, що під цією відозвою, підписаною всіма українськими послами, відсутні підписи Войтюка, Пащука, Приступи і кСрипи, які з польськими комуністами Круліковскім і Ланцуцкім утворили комуністичну фракцію польського сойму, один із членів якої — Ланцуцкий — також відданий під суд.

Зміст цієї відозви, цілком сконфіскованої польською прокураторією, за виїмком заголовку і підписів, такий:

„Українські посли і сенатори до Укр. Народу.

В осени 1922 року український народ, що опинився під польською владою, вибрав нас споміж себе і вислав до Варшави, до польського сойму і сенату, щоби там боронили ми його права та боролися проти кривд, який народ наш під тою владою увесь час зазнає.

Ми присягнули свому народові його права боронити і скільки ссили нашої боротися проти тих, хто наш народ кривдить.

Ставши в соймі й сенаті, ми, слухаючися наказу свого народу та своєї совісти, виразно заявили польському урядові й польському народові перед цілим світом, що наш народ український не може зректися свого найсвятійшого права — самому бути господарем на своїх споконвічно українських землях.

Ми рішуче заявили:

що земля, яку народ наш своїм потом-кровою цілі віки поливав, належиться тільки нашому українському народові;

що польське осадництво й кольонізація української землі видирає ту землю від безземельного й малоземельного народа нашого та позбавляє його единого засобу до життя;

що накладання на знищений війною край наш величезних, у світі нечуваних податків приносить нашому народові страшне зубожіння;

що закривання українських шкіл, недавання народові нашому освіти на мові йому рідній українській, натомість насильне запроваджування по наших селах і містах чужої школи польської, закриває світ народові нашому, приводить його до страшної темноти;

що відібрання церков та перероблювання їх на римокатолицькі костели, закривання наших парафій та ріжні втручання уряду в справи віри нашого народу, як напр. примусове запроваджування григоріянського календаря (нового стилю) в його церковно-релігійне життя є виразним походом проти прадідівської віри нашого народа українського, направленим на її припинення і знищення.

Ми заявили польському урядові, та польському народові, що наш український народ з усім тим, що з ним твориться, ніколи добровільно не погодиться, а що своїх прав він завжди буде боронити. На ту цілком легальну боротьбу нашого народа польський уряд одповів страшними утисками. Багато наших селян, робітників та інтелігенції запроторено до тюрми, де вони довгими роками мучаться. В самій луцькій тюрмі сидять сотки народу українського, а скільки-ж то його пропадає по тюрмах у інших містах: у Львові, Рівному, Ковелі, Бересті, Бережанах, Динську?...

Недавно окружний суд у Луцьку засудив 14 людей, переважно молодих наших хлопців, на 4роки тяжкої тюрми на донос тих платних і добровільних польських шпіонів, що у великому числі грасують по нашому краєві, чіпляються до народу нашого, провокують його та штучно створюють політичні процеси. Польські суди не милують наших людей.

Край наш, колись богатий, лежить тепер по світовій війні в руїнах; люд наш стогне від сваволі адміністрації, поліції та польських шпиків, од несумірних податків, кинутий у безпросвітню пітьму...

Усього того, що в краєві нашому діється, ми не хочемо.

Про все те ми голосно говорили й говоримо в соймі й сенаті. Так само і на своїх посольських вічах та на инших зібраннях перед народом українським, перед Вами, нашими виборцями, ми говоримо та вияснюємо причини всього лиха нашого.

Колюча правда не подобається урядові, не подобається тим Полякам кольоністам і осадникам, що до нашого краю наїхали, не подобається адміністрації, поліції та шпигам польським — і за те вони лютують.

Забитий, заляканий люд наш або в тюрму мусить іти, або мовчати.

І тільки ми, посли ваші, — здавалося—могли вільно правду в вічі говорити та про кривди народа нашого голосно кричати.

Але щоб люде не чули тієї правди, не знали нічого, сиділи мовчки та покірливо гнули свої спини, пани положення заповзялися і нам, вибранцям вашим, уста замкнути.

Поліція з наказу свого начальства останніми часами почала забороняти наші посольські віча і розганяти людей, що зібралися послухати свого посла та до його рук скласти свої скарги. Але й того ще було замало: підшукувалося причини, аби працю нашу на користь народа нашого зовсім унеможливити. Так, зорганізоване в Почаєві польське осадництво своїм доносом та наклепами допомогло рівенському прокураторові потягнути до суду трьох наших послів — Павла Васильчука, Сергія Козицького й Максима Чучмая — за те, що 26. серпня 1923 р. на вічі в Почаєві вони розказали людям чимало неприємної для Поляків правди. 18. і 19. грудня 1924 року польський сойм ухвалив видати судові цих трьох послів, що чесно служили свому народові. Тепер їх позбавлено посольської недоторканости і польський суд їх буде судити.

Як судять польські суди наших людий — ми вже добре знаємо...

Пани положення думають, що убють вони душу нашого народу, що змусять його до цілковитої покори собі, що замкнуть уста нам, послам, щоб не говорили ми їм гіркої правди.

Але ми заявляємо, що ніякі залякування не змусять нас одступитися від оборони нашого народа, який нас вибрав. Як досі, так і далі ми твердо будемо стояти на сторожі наших прав і сміливо перед цілим світом будемо кричати: кривда чиниться нашому народові під Польщею!!

Звертаючись з оцим листом до Тебе, на шНароде Український, до Вас, виборці наші, ми кличемо: не бійтеся стояти за свої права; знайте, що без боротьби і жертв ніхто ніколи не доходив своїх прав!

Гуртуйтеся коло наших українських просвітних і політичних організацій, бо боротьба вимагає сили, а сила — тільки в гурті, в єднанні!

До легального єднання, до легальної боротьби за свої права ми кличемо. Отже, не лякайтеся нічого і перед невзгодами не падайте духом!

Майте терпіння і вірте, що наша правда до нас прийде!

Посли: **А. Братунь, П. Васильчук, В. Дмитріюк, С. Козицький, Б. Казубський, С. Любарський, С. Маківка, С. Підгірський, С. Хруцький, М. Чучмай.**

Сенатори: **Д. Герштанський, О. Карпинський, Л. Маркович, О. Лавчанівська, І. Пастернак, М. Черкавський.**

НОВИЙ РАСПУТІН.

На протязі богатьох століть, бувша російська імперія була країною необмежних можливостий. І то так у области особистого, як і соціяльного і політичного життя всіхх її 170 міліонів жителів. Ця шеста часть земської кулі представляла собою немов величезну піраміду: основу її творили маси забитого темного, забобонного селянства, котре творило пів невільників, навіть після цього, як його звільнено з кріпацтва. Над ним підіймалася верства міського малокультурного міщанства, заселюючого міста й городки. Опісля була верства фабричних робітників, кількість яких перед війною доходила до 2-ох міліонів Накінець около 130.000 поміщиків і фабрикантів та великих купців з яких деяка частина вже мала нагоду зазнакомитися з западно-европейською культурою і наукою. Та дійсна інтелігенція, дійсні люди науки, представники вільних професій мистецтва і літератури, невеличким гуртком своїм немов становили вершок тої великанської піраміди, вершок, котрий гордо піднімався до неба, та котрий ледви було видно з основ, з тої темної непросвіченої русской землі.

Так виглядав цей край, у якому з темноти народніх мас і клясових жорстоких противенств родився цей запал і любов до людства, який опановував деякі гурти російської молоді, головно студендів. Одна крайність родила другу. темнота родила найсміливіщі думки про світло, політичний і соціяльний гнет давав почин найбільш революційним ітеям. І між тими обома крайностями розтягалися ці необмежні боґкливости великого добра, сміливости, посвяти та жорстокости, темноти і злочину. Від Толстоя до Распутіна. Перший з них — Лев Николаєвич Толстой, це ті вершини, які успів осягнути ґеній російської нації, Распутін, це представник той би у якій перебувала народна забобонности, темноти, та злоросійська маса перед війною і тої розпусти, занепаду і виродження у якому жили двірські круги і російська знать в послідні дні царської імперії.

Війна, революція, большевизм, хаос і анархія заколисали усім населенням цеї найбільшої в світі держави. Здавалося б, що вони повинні були безумовно основно переломати давні погляди, психольоґію та почування народніх мас. Та на ділі ці маси осталися мимо голосних фраз про поступ, освіту, „пролекульт", та „ленікульт" точно такими самими, як і перед тим. Вони далі мають свої забобони; задивлені в соціяльні утопії, агітатори не внесли в тьму ні правдивої освіти. Усі переслідування релігії, насильне замикання церков пропаганда безвіря і культ „пролетарського розума" та „вождів революції ніяк не всилі зробити того, що мже зрбити лиш введенне загальні обовязкової освіти, шкільного примусу та виховання молодого покоління, яке слід навчити дійсної людської культури.

Нічого не може краще змалювати теперішнього культурного уровення серед населення СССР, як те, що у Ленінграді, який ще до не давна був собі Петербургом і столицею російської держави, появився старець Анисен спаситель людських душ, чудесний лікар всіх хворіб і недомагань а рівночасно руїнник обичаїв.

Як доносить большевицька „Правда" у одній великій статті посвяченій цему „старю Анисиму" він являється тепер героєм дня в Ленінграді а його слава вже успіла поширитись далеко поза границі цего міста. В далекій Москві вже навіть заклався „Всеросійський Союз Анисимців".

Офіціяльний вік Анисима по його документам 64 роки. Одначе його близщі помічники й ученики, оповідають, що йому 80 літ і що він дуже кволий. З виду йому не більше, як 65 літ, він зовсім сильний і бодрий. Анисим у ньому стараеться наслідувати Распутіна. „Стиль під Распутіна" — пише о нім „Правда" та він своїм виглядом зовсі мна Распутіна не подібний, невеликого росту, молочна біла борода, лисина і довге волосся на потилиці. Одежа в ньому аксамітна — чумарка така, як у російських погоничів в три краски підперезана зеленою лентою під живоутом. З Анисимом безперестанно перебуває і всюди з ним ходить „богородиця Таісія" — кругленька, пухленька грубенька баба зі смішним задертим носом на залитім товщем лиці. Вона ввесь час пиндючиться і дає з себе повагу..

Містопредсідателем „Союза анисимців,, є Калашніков, права рука Анисима, селянин літ 45, котрий вже довгий час живе в місті, де займався сільсько господарською торговлею.

Автор згаданої статті в „Праві був на одним з мітінгів Анисимців в Петербурзі. Це зібрання відбувалося у великій галі якогось бувшого ресторану на окраїнах міста недалеко Семіоновської площі. Публика — від дрібного купця до тягарового візника, дві з половиною тисячі Переважаюча більшість жінки від 12 — 45 літ з медальоном з портретом Анисима на грудях. Дисципліна в галі зразкова. Порядок держить 12 „апостолів" — помічників Анисима. Вони „держать цепь" (ланцюх).

Вуличкою крізь товпу проходить старець. За ним йде його „богородиця". Тисячі очей слідкують за ними співаючи-обожаючи очима. Товпа стрічає старика співом. Зміст пісні цілковита дурниця:

„Вертітся, вертітся, вертітся, бистреє" (Крутиться, крутиться, крутиться скоріщ) а поприце ще купка слів накиданих без ніякого змислу. Мельодія монотонна тужливо томляча. Друга пісня вже инша вона прославляє старця:

„Твой від светлее солнца,
Атец наш дараґой,
Лучі тваї праніклі
Па всей стране радной".

(Твій вигляд яснійший ніж сонце дорогий наш батьку; твоє проміннє пройшло увесь рідний край).

Після пісні товпа наелектризована. У богатьох на очах сльози.

Промова старика — це балтанина збір пустих слів, говорить неграмотно без ніякого змісту, та судячи по настрою і по обстановці — це релігійна проповідь.

Анисим приймає відвідини один раз в тиждень, в понеділки у себе в дома. Приниманя треває від 8-ої години ранку до 8-ої години вечером. Деколи за цей час він в силі приняти 500 людей. Між відвідуючими більшість жінок, яких чоловіки покинули, або хорих на ріжні жіночі недуги, каліки а теж воєнні інваліди. Богатьох приносять на ношах, привозять візками. Попадають теж інтеліґенти урядовці, інжинери бувші фабриканти та купці. Богато фабричних робітників відказується від фабричного лікаря й ідуть до Анисима. Він сам каже, що в нього ще не було ні одноґ смертного случаю. „Люди в мене вірять — говорить і то їх лічить".

Здорова гарна жінка у віці, яких 40 літ миє в нього підлого та пряче в кмнатах. „Подивіться на неї — каже Анисим, — вона хворіла на рака в кишках". При цьому показує записку шпитальну, на імя якоїсь Артимінської з описом її слабости. Звісно, що ніяких доказів, що ся Артимінська і згаданажі нка це одна і та сама особа, в нього немає. Наївні відвідуючі вірять на слово...

В комнаті, де він приймає хворих стоїть кілька десяток пар милиць (крижків, куль). На них вони всюди прийшли — тиче пальцем Ансим — а вийшли вже без милиць".

Слід покласти кінець цій комерсії — з обуренням закінчує А. Г. Гай (А. Меншой) свою інтересну статтю в „Правді".

Звісно совітський уряд може легко зліквідувати Анисима і його авантюру. Та в першу чергу слід ліквідувати самий корінь лиха, котрий уможливляє такі явища на територіях, котрі находяться під совітським правлінням. В першу чергу слід навчити грамоти. Без тої конечної підготовки ніяка акція ніне перемінить темного бужика у свідомого громадянина свого краю. А роздування клясової боротьби в таких услівях терор і смертні кари, як методи правління причинюються лиш до ще більшої темноти і жорстокости і ще більшого огрубіння бичаїв серед населення.

А. Давидів.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО